

3.6.2020

לכבוד

שר הפנים, מר אריה דרעי

שלום רב,

הנידון: בקשה להענקת מעמד הומניטרי מיוחד

ל-27 קורבנות מוכרות של סחר בבני אדם החיות כיום בישראל

א.נ.,

בשם המוקד לפליטים ולמהגרים, הרינו לפנות אליך בבקשה להעניק, כמחווה הומניטרית ולפנים משורת הדין, אשרת שהייה בישראל ל-27 נשים צעירות יוצאות אתיופיה, אשר בעודן קטינות נחטפו והובאו לישראל בניגוד לרצון, על ידי סוחרי אדם אכזריים שהתעללו בהן נוראות, וצילקו את גופן ונפשן באופן בלתי הפיך. אירועים קשים אלו אף הובילו להכרתן הרשמית כקורבנות סחר בבני אדם על ידי משטרת ישראל.

כפי שיתואר להלן, המדובר במקרה חריג ויוצא דופן בנסיבותיו, ובקבוצה שלה מאפיינים ייחודיים המבדילים אותה מכל קבוצת מהגרים אחרת שהגיעה לישראל; משום כך, הענקת מעמד בישראל לחברות קבוצה זו לא תהיה משום קביעת תקדים או פריצת גדר, אלא אך מחווה אנושית של הושטת סעד לקבוצת נשים צעירות שעברו זוועות קשות, וזקוקות נואשות לעזרתנו והגנתנו.

להלן נתאר את נסיבות הגעתה של קבוצת נשים זאת לישראל, את הטיפול לו זכו עד כה ואת מצבן כיום, ונסביר מדוע חזרה לאתיופיה משמעותה עבורן דחיקה לחיים בשולי החברה, קריעתן מחיק הקהילה התומכת שהצליחו ליצור לעצמן בישראל, ואף הגדלת הסיכון ששוב יפלו קורבן לסחר האכזרי בבני אדם.

א. נסיבות הגעתן של חברות הקבוצה לישראל

1. המוקד לפליטים ומהגרים הינו עמותה א-מפלגתית וללא מטרת רווח אשר שמה לה למטרה להגן על זכויות האדם של מהגרי עבודה ופליטים ולמנוע סחר בבני אדם בישראל. מזה 20 שנה פועל המוקד למען העלאת המודעות לנושא הסחר בבני אדם בישראל, ולהגנה על קורבנותיו. בגין פעילות זו אף הוענק למוקד במרץ 2009 העיטור הממלכתי למאבק בסחר בבני אדם.

2. בראשית שנת 2012 התחילו לזרום אל עובדי המוקד עדויות על מקרה חריג בחומרתו שאירע בגבולה הדרומי של ישראל: בתוך מספר ימים נכנסה לישראל קבוצה של כמה עשרות קטינות שמוצאן מאתיופיה, אשר חצו את הגבול במצב פיזי ונפשי קשה ביותר, כשרבות מהן פצועות, מורעבות

ומבועתות. בימים שלאחר מכן נודע כי המדובר בקבוצת נערות שנחטפו מאתיופיה לסודן ומשם למצרים על ידי סוחרי אדם מהשבט הבדואי "רשיידה", והוחזקו חודשים ארוכים כשבועות במחנות בסיני, שם עונו, הורעבו, הועבדו בפרך ונאנסו מדי יום ביומו באופן סדיסטי ביותר, וזאת על מנת ללחוץ על בני משפחותיהן לשלם עבורן כופר נפש ולשחררן ממחנות עינויים אלה לגבול ישראל.

3. אמנם, בשנים אלה נכנסו לישראל אנשים נוספים שהוחזקו במחנות העינויים בסיני, אך כמה מאפיינים הבדילו קבוצה זו מכל היתר: היותן של חברות הקבוצה אזרחיות אתיופיה ולא אריתריאה וסודן, כמרבית הנכנסים באותן שנים; גילן הצעיר – הצעירות שבהן בנות 14 בלבד, והבוגרות בנות 19 לכל היותר; העובדה שנחטפו לסודן ואחר כך לסיני, ומעולם לא היתה להן כוונה להגיע לישראל; והניצול המיני השיטתי שעברו מיד חוטפיהן, שבגינו הוכרו כולן מאוחר יותר כקורבנות סחר בבני אדם על ידי משטרת ישראל.

4. עם כניסתן לישראל הועברו הצעירות למתקן המשמורת סהרונים, לאחר שהוצאו להן צווי הרחקה ומשמורת. אף על פי שרבות מהן מיאנו בתחילה לחשוף את הפגיעה המינית הקשה שעברו, בשל תחושות בושה ואשמה, חברה אחת מהקבוצה שברה את קשר השתיקה, ותיארה בפני דיין בית הדין לביקורת משמורת את מסכת העינויים שעברו היא וחברותיה:

"אני בכלל לא תכננתי להגיע לישראל... רשאיידה (המברחים) חטפו אותי. הם לקחו אותי למדבר, שם החזיקו אותי חודש. המברחים התקשרו לדודה שלי בחרטום ודרשו ממנה לשלם \$10,000 כדי לשחרר אותי לחרטום. דודה שלי אמרה להם, קודם שיביאו אותי לחרטום ואז היא תשלם להם.

המברחים לא הביאו אותי לחרטום אלא החזיקו אותי שם ואנסו אותי. כל ערב במהלך חודש מישהו בא ואנס אותי. לפעמים אנסו אותי ביחד ארבעה גברים או לפעמים היו שני גברים. אחד אחרי השני. אני בהתחלה לא רציתי, בכיתי, המברחים הפחידו אותי עם נשק וכך הכריחו אותי לקיים יחסי מין איתם...

המברחים בכסלה החזיקו אותי קשורה בידיים וברגליים על המיטה. כלומר, רוב הזמן הייתי קשורה על המיטה בשכיבה. על מנת לאנוס אותי המברחים היו פותחים את השרשרת ואונסים אותי כשאני שוכבת במיטה.

אחרי כחודש, המברחים האלה אמרו שמעבירים אותי לחרטום, אך הם שיקרו והעבירו אותי לסיני. כשהגעתי לסיני המברח בשם סעיד שעובד יחד עם מברח בשם אבו חאלד לקח אותי ועוד כ-27 איש למחנה שלהם. המברחים דרשו לשלם \$3,000 כדי שאוכל לעבור לישראל. בסיני שהיתי חודש. אני נקשרתי שם בשרשרת ברזל עם עוד אישה אחת. שתי הרגליים שלי היו קשורות. סבלתי גם מרעב, קיבלנו אוכל פעם אחת ביום. קיבלנו רק פיתה. המברחים גם הרביצו לי באמצעות מוט פלסטיק וגם בקרש. הם הרביצו לי באזור הגב שלי.

אני גם עברתי אונס בסיני במהלך תקופה של שלושה שבועות. היו שני שומרים מצריים שאנסו אותי. הם אנסו אותי בערך שלוש פעמים בשבוע, במשמרת שלהם. הם היו מוציאים אותי מהחדר בתואנה שאני צריכה לעבוד, אבל במקום זאת הם לקחו אותי לחדר שלהם ושם אנסו אותי אחד אחרי השני... בסופו של דבר החברים שלי בישראל העבירו למברחים סך של \$3,000 ורק אז אני שוחררתי...

לשאלת בית הדין מדוע לא סיפרתי על האונס בשימוע הראשון שנערך לי על ידי רשות ההגירה, אני משיבה, כי בגלל שהתביישתי לספר על כך וגם בגלל שהמברחים בסיני הפחידו אותי לא לספר על האונס בישראל. אבל היום אני כבר לא פוחדת."

פרוטוקול דיון מיום 15.2.2012 בבית הדין לביקורת משמורת במתקן סהרונים למוחזקת [REDACTED]
מספר עצורה 1424272, מצ"ב.

ב. ההכרה בחברות הקבוצה כקורבנות סחר בבני אדם והטיפול בהן לאחר מכן

5. בחודשים שלאחר הגעתן לישראל, בעודן במשמורת, החלו יתר חברות הקבוצה לחשוף את שעבר עליהן מאז צאתן את אתיופיה; ועם התבררות מימדי הזוועה שעברו, הוכרו כל חברות הקבוצה כקורבנות סחר בבני אדם על ידי משטרת ישראל. במקביל, נערכו בדיקות לאימות גילן, והקטינות שבהן הועברו למתקן המשמורת בגבעון. אלא שלמרבה הצער, עברו חודשים רבים מההכרה בהן כקורבנות סחר ועד השמתן במקלטים היעודיים לקורבנות סחר ובפנימיות נוער. רובן של חברות הקבוצה הוחזקו במתקני המשמורת תקופות ארוכות, לעתים אף יותר משנה, עד שנמצא עבורן מקום במסגרות אלו, למרות התרעות חלק מדייני בית הדין לביקורת משמורת על הצורך הדחוף להוציאן ממעצר ולהעניק להן תנאים הולמים לשיקומן.

6. בפועל, נראה כי היו אלה הליכים משפטיים שננקטו בשם חברות הקבוצה על ידי עורכות דין שמונו להן מטעם הסיוע המשפטי, שהביאו למציאת פתרונות חלופיים להמשך מעצרן. כך, בעניין של מספר קטינות הוגשה עתירות כנגד המשך החזקתן במשמורת – עת"מ 24435-08-12 ועת"מ 43556-07-12 (פסק דין מיום 11.10.2012) – שבעקבותיהן נמצא מקום לקטינות אלה במסגרת פנימייה של המינהל לחינוך התיישבותי; ובעניינה של אחת מחברות הקבוצה הבגירות הוגש ערעור מנהל 22981-02-13 על החלטות בית הדין למשמורת שלא לשחררה לחלופת מעצר בבית קרובי משפחה שחיו בישראל עד שיימצא עבורה מקום במקלט הייעודי לקורבנות סחר, שהביא לשחרורה ממשמורת ולתמרוץ המדינה למציאת פתרונות לה ולחברות נוספות מקבוצה זו. וכך קבע כב' נשיא בית המשפט המחוזי יוסף אלון בעניין המערערת:

"בכל נסיבות העניין ולאחר שהתבררו כל הנתונים שהתבררו בפני, ולאחר שברור לדעת הכל וגם לדעת המדינה, כי המדובר לפנינו במקרה חריג וקיצוני במצוקה ההומניטרית הנחשפת ממנו, וכן לאור ההתמשכות הרבה מדי שהתמשך עניינה של המערערת בהליכי בית הדין לביקורת משמורת בישיבותיו השונות, אני מחליט בסופו של יום מהטעמים ההומניטריים הכל כך בולטים שבעניין זה לקבל את הערעור ולהורות על שחרורה המידי של המערערת מהמשמורת וזאת בתנאים הבאים..."

פסק דין מיום 6.3.2013 בעמ"נ 22981-02-13 פלונית נ' משרד הפנים מצ"ב.

7. לצערנו, לא מן הנמנע כי החזקתן הממושכת במשמורת של חברות הקבוצה – כאמור, חודשים ארוכים לאחר זיהוין כקורבנות סחר בבני אדם – הוסיפה והעמיקה את הפגיעה הנפשית הקשה ממנה סבלו עם בואן לישראל. על הפגיעה הנגרמת לקורבנות עיוניים כתוצאה מהחזקה ממושכת במשמורת, העידו בעבר מומחי בריאות הנפש אשר קבעו כי יש להימנע משליחת קורבנות עיוניים למעצר או למעין-מעצר, שכן כליאתם במסגרת מעצר הגירתי גורמת לשחזור הטראומה והחרפת התסמינים הנפשיים מהם סובלים הקורבנות.

חוות דעתו של ד"ר פיטר פנטפוחל, מומחה בריאות הנפש הראשי של נציבות האו"ם לפליטים (ז'נבה); חוות דעתו של ד"ר דוד סנש, פסיכולוג קליני, מטפל ומדריך מוסמך לפסיכותרפיה ובעל ניסיון בטיפול בטראומה מצ"ב.

ג. מצבן הנוכחי של חברות הקבוצה

8. בסופו של דבר הועברו כל חברות הקבוצה למקלטים היעודיים לקורבנות סחר בבני אדם, שם שהו במשך כשנה, זכו לטיפול נפשי, גופני וסוציאלי, והחלו לשקם את חייהן. אלא שתוצאות ההתעללות הקשה שעברו המשיכו ללוות אותן גם בצאתן מהמקלטים, ואלה מקשות עליהן עד מאוד לחזור לשגרת חיים יציבה.
9. רוב חברות הקבוצה ממשיכות להיות מטופלות במרכז היום לשורדי סחר בבני אדם המנוהל על ידי ארגון מסיל"ה, שם הן פוגשות עובדות סוציאליות המתמחות בעבודה עם נפגעי טראומה; וכך לדוגמה מתואר מצבן של חלק מחברות הקבוצה בדוחות פסיכו-סוציאליים עדכניים שיצורפו להלן, אותם ערכו העובדות הסוציאליות המטפלות בהן במרכז היום:

"סובלת מפוסט טראומה מורכבת וקשה אשר החלה בראשית חייה כאשר גדלה בבית עם אלימות קשה מצדו של אביה. בהמשך החרדה, הבריחה, חטיפתה, העינויים והאונס אותם עברה כאשר נלקחה בשבי בסיני ושהתה שם בתנאי עבדות העמיקו את הטרומה וערערו את נפשה מהיסוד באופן שיטתי ומתמשך. גם לאחר כניסתה לארץ מצבה טרם התייצב. **בשיחות עימה** מתארת חווית בדידות קשה בעקבות המצב המשפחתי הקשה שעבר על משפחתה. לאקי אינה בקשר עם איש מבני משפחתה ואינה יודעת מה עלה בגורלם והיכן הם נמצאים. לעיתים מביעה רצון למות ואומרת שהסיבה היחידה עבורה נשארת בחיים היא הילדים שלה ושתעשה הכל עבורם כדי לנסות לספק להם חיים טובים".

"רצף אירועי חייה של מאז היותה ילדה והחזקתה בשבי תקופה ממושכת תוך עינויים, סחר ואונס, פגעו באופן העמוק והקשה ביותר במצבה הנפשי והפיזי של סובלת. **היום מבעיות גניקולוגיות בעקבות העינויים והאונס הקשה שעברה בסיני. עברה מספר אשפוזים בבתי חולים ופגיעה באיכות החיים וביכולת שלה לעבוד שעות רבות ביום לצורך כלכלה קיומית. כמו כן, סובלת מפוסט טראומה קשה הכוללת התקפי חרדה, מחשבות חודרניות, סיוטים, זיכרונות, פלאשבקים, מחשבות אובדניות ודיכאון.** גרה מספר שנים לבדה, מתקשה ביצירת קשרים חברתיים והאנשים היחידים איתם יש לה אינטראקציה ברמה מסוימת, הן הבנות איתן עברה את סיני והגורמים אשר סייעו לה במהלך השנים במקלט, מסיל"ה, אס"ף והוט ליון. במפגשים הטיפולים עם נראה כי היא מצליחה ליצור קשר משמעותי ולהיעזר ומתארת את הקשר כגורם אשר מסייע לה לשרוד את התקופה הקשה ולהחזיק את ההתמודדות הנפשית.

"רצף חייה הטרגי של סובלת, הכולל חיים בתנאי עוני ורעב וניסיון נואש למציאת דרך לשרוד, מה שהוביל אותה למסכת עינויים והתעללות נפשית ופיזית קשה, השפיע באופן מהותי על מצבה. **סובלת מפגיעה פיזית ברגליה, כתוצאה מההתעללות הממושכת בסיני ואינה מסוגלת לעמוד על רגליה למעלה מחצי שעה, מה שכמובן מקשה עליה מאוד לעבוד ולתפקד בבית ובטיפול בבתה. כמו כן, היא סובלת מפוסט טראומה הכוללת סיוטים, קושי לישון, ניתוקים דיסוציאטיביים, מחשבות פולשניות ופגיעה בזיכרון.** מתארת מציאות חיים בה מעבר למצבה הנפשי הקשה אשר מקשה עליה לתפקד, היותה ללא אשרה, מהווה מכשול נוסף במציאת עבודה. היא נמצאת רוב היום בבית עם בתה הקטנה, שקועה במחשבות על מציאות חייה הנוכחית והדברים שעברה, מה שגורם לה לתחושת לחץ תמידית ודיכאון".

10. למרות הקשיים האובייקטיביים איתן מתמודדות כל חברות הקבוצה, הן מצליחות לשרוד בישראל, בעזרת הארגונים המעניקים להם סיוע, ובראשם מרכז היום לשורדי סחר בבני אדם. כפי שיתואר להלן, גם הקשר הקרוב שבין חברות הקבוצה לבין עצמן הוא כלי מרכזי המחזק את נפשו הפצועה ומאפשר להן לשרוד על אף כל שעברו. רוב חברות הקבוצה עובדות לפרנסתן (חלקן עדיין נאלצות להחזיר עד היום את סכומי הכופר הגבוהים ששולמו עבור פדייתן ממחנות העינויים). חלקן נישאו והביאו ילדים לעולם, אותם הן מגדלות

במסירות ולמרות תנאי הפתיחה הקשים איתן הן מתמודדות.

11. באשר למעמדן בישראל, לאחר יציאתן מהמקלטים בהן שהו, הגישו כל חברות הקבוצה בקשות למקלט מדיני בישראל, שרובן טרם נבחנו. 18 מהן מקבלות כיום אשרת שהייה מתחדשת מסוג 5א2. עם זאת, לאחרונה החלה רשות האוכלוסין לדחות את בקשות המקלט של חלק מחברות הקבוצה, אם בנימוק הנשען על שינוי הנסיבות הפוליטיות באתיופיה, אם בנימוק שבקשתן למקלט מדיני אינה מבוססת על עילה מהעילות המנויות באמנת הפליטים, שישראל היא צד לה. נכון לכתובת שורות אלה, נדחו בקשות המקלט של 9 מתוך 27 הנשים בהן עוסקת פניה זו; לצערנו, יהיה זה סביר להניח, כי בעתיד הנראה לעין תידחנה בקשות המקלט של חברות נוספות בקבוצה זו, בנימוקים דומים (וזאת מבלי להביע עמדה בעניין נכונות ההחלטות שהתקבלו עד כה לדחות את בקשות המקלט, וסיכוייהן של יתר הנשים לקבל מעמד פליטות בישראל).
12. על רקע זה פנו חברות הקבוצה והארגונים המסייעים להן אל המוקד לפליטים ולמהגרים, במטרה למצוא מזור אנושי, לפנים משורת הדין, לנשים אלו. לאחר בחינת מלוא המידע, המוקד איתר וזיהה 27 נשים השייכות לקבוצה זו, ובשמן מוגשת פניה זו.
13. לכאורה, יכולות חברות קבוצה זו לערער על דחיית בקשות המקלט שלהן, או לחלופין להגיש בקשות פרטניות להסדרת מעמדן בישראל מכוחו של "נוהל הסדרת עבודתה של הוועדה הבינמשרדית המייעצת לקביעה ומתן מעמד בישראל מטעמים הומניטריים" מס' 5.2.0022, ולנוכח נסיבותיהן האישיות הקשות, אנו סבורים כי מן הראוי היה שהוועדה אכן תעניק להן מעמד זה. אולם בחינה פרטנית שכזו אינה מראה באופן המלא את הדמיון הרב ביניהן ואינה מעניקה משקל מספיק לקשר הקהילתי העז שנקשר ביניהן, באופן שקשר אותן זו לזו בעבותות. מאפיינים אלו מצדיקים, לעמדתנו, לראות את התמונה בכללותה.
14. בנוסף, גם במישור המעשי, נאמר בכנות שחברות הקבוצה, המתקיימות בקושי כלכלי רב ביותר, חלקן ממש מהיד לפה – אינן יכולות להרשות לעצמן שכירת עו"ד שייצג אותן בהליכים אלה; ובשל גודלה של הקבוצה המדוברת – 27 נשים – אין המוקד לפליטים ולמהגרים יכול לקחת על עצמו את ייצוגן הפרטני בפני הוועדה ו/או בערכאות המשפטיות לאחריה, וזאת נאמר בצער רב ביותר ובשל חוסר משאבים, שאינו מתיר לנו להקדיש את כל עבודתנו רק לסוגיה זו, למרות נסיבותיהן הקשות של חברות הקבוצה.
15. על כן, פתרון ראוי למצב זה טמון בסמכות שהוענקה בחוק לשר הפנים להתיר שהיית זרים בישראל, לפי שיקול דעתו הרחב. בעבר, לא פעם עשה שימוש שר הפנים בסמכות זו במקרים המתאימים לכך. כך למשל בשנות ה-70 למאה הקודמת, עוד בעניין מבקשי המקלט הויאטנמים ("אנשי הסירות"), ולאחרונה בעניין קבוצה של 700 מבקשי מקלט מחבל דרפור שבסודן שהגיעו לישראל בשנת 2007.
16. כאמור, לנוכח נסיבותיהן האישיות של חברות הקבוצה שעניינן הובא בפניה זו, אנו סבורים כי כל אחת מהן היתה עומדת בקריטריונים שנקבעו בפסיקה ובנהלי משרד הפנים לשם קבלת מעמד בישראל כמקרה הומניטרי; אך הנסיבות המשותפות לכולן, מחד, והיעדר היכולת שלהן לשכור ייצוג פרטני מאידך – מצדיקים לטעמנו קבלת החלטה משותפת בנוגע לכל חברות קבוצה קטנה ופגיעה זו, שנסיבותיה חריגות ביותר.

ד. חשיבות הסדרת מעמדן של חברות הקבוצה בישראל לשיקומן ולהגנה עליהן מפני קורבנות חוזרת

17. נבקש כעת להבהיר את ההכרח בהשאתן של חברות הקבוצה בישראל, והסדרת מעמדן במסגרת מחווה הומניטרית מיוחדת, כמבוקש בפניה זו, לצורך הגנה עליהן ומתן מענה לצרכיהן האנושיים.
18. ראשית, כאמור, נבחר כי המדובר בקבוצה בעלת מאפיינים מובהקים השונים מהותית מאנשים אחרים שנכנסו לישראל בתקופה הרלוונטית – אזרחותן האתיופית; הגיל הצעיר בו נחטפו מאתיופיה; העובדה כי לא בחרו להגיע לישראל אלא הובאו לכאן נגד רצונן; מסכת העינויים הקשה שעברו והעובדה שכולן הוכרו על ידי משטרת ישראל כקורבנות סחר בבני אדם וההכרה של הרשויות עצמן כי המדובר במקרה ייחודי, חריג ויוצא דופן. כלומר, המדובר בקבוצה שהיקפה מוגבל ביותר, המציגה נסיבות הומניטריות מיוחדות וחמורות, והמוכרת זה מכבר לרשויות המדינה.
19. שנית, חלק מהותי ומשמעותי מהתמיכה לה זוכות חברות הקבוצה בארץ, המאפשר את המשך הישרדותן, הוא החברות האמיצה ושותפות הגורל שנקשרה בין מי שעברו יחדיו את החטיפה, ההחזקה במחנות העינויים, המשמורת בישראל והשהייה בפנימיות ובמקלטים. רוב חברות הקבוצה מתגוררות בסמיכות זו לזו, מסייעות אחת לשניה מבחינה חומרית ורגשית, וחולקות זו עם זו את מצוקותיהן. כך תיארו כמה מחברות הקבוצה את הקשר ביניהן בפני העובדות הסוציאליות של מרכז היום לקורבנות סחר:

"מצייה בקשר עם חלק מהנשים שעברו איתה את המסע הקשה. היא מספרת שבמפגשים איתן עולים תכנים לא פשוטים אשר מביאים אותן לידי בכי. היא מגדירה אותן כמשפחה שלה ומציינת שאיתן מתאפשר לה לדבר על כל דבר ושמדובר מבחינתה בצורך הכרחי וחיוני עבורה".

"[] מספרת כי במקלט היא יצרה קשרים חזקים ועמוקים עם הנשים ששהו שם. מבחינתה הן המשפחה החדשה שלה ובלעדיהן היא לא תצליח לשרוד "הייתי משתגעת אם לא היה לי את החברות". כיום היא נמצאת בקשר קרוב עם החברות מסיני ומהמקלט. היא משוחחת עימן בטלפון באופן יומיומי. סיפרה דוגמא מהתקופה האחרונה, בה לא הצליחה לעמוד בתשלומי שכר דירה ובעל הבית השליך אותה ומשפחתה לרחוב. חברתה מן המקלט סייעה לה כלכלית עם השכר דירה והיא הצליחה לחזור לדירה אותה שכרה".

"[] מוצאת את עצמה רוב הזמן עצובה ויש לה קושי לתפקד בשל רמות המתח הגבוהות איתן מתמודדת. אין לה כלל גורמי תמיכה או מקום בו יכולה לחוות הפוגה מסוימת מההישרדות היומיומית, מלבד בקרב הבנות איתן עברה את סיני. היא מספרת כי הן נוהגות לחגוג יחד ימי הולדת לילדים והן אלו שאיתן היא יכולה לדבר על הקשיים".

"נתמכת רבות מהקבוצה איתה נכנסה לישראל, אותה קבוצה שעברה איתה את העינויים בסיני. מספרת שקבוצה זו היא המשפחה שלה, איתם חוגגת ימי הולדת ומולם פורקת עול רגשי... מוסיפה כי אין לה כמעט חיי חברה, חוץ מהבנות שאיתן הייתה בסיני וישנן תקופות בהן היא ממש מתקשה לתפקד ונעזרת בהן על מנת לחזור למוטב".

20. ברי, כי נוכחותן הקרובה של חברות הקבוצה, ויכולתן לחלוק את חייהן בישראל יחד, יחד עם התמיכה שמעניק להם מרכז היום לשורדי סחר בבני אדם וארגוני הסיוע הנוספים, הם המסייעים להישרדותן של הנשים עד כה, למרות הקשיים הרבים איתן הן מתמודדות.

21. שלישית, בשל הרקע החברתי והאישי שלהן, ובייחוד בשל היותן קורבנות סחר בבני אדם, באתיופיה צפויות חברות הקבוצה לסבול מבידוד והדרה חברתית. כפי שמתואר בדוחות הסוציאליים שנערכו בעניינן, לחברות הקבוצה אין כל עורף משפחתי במולדתן או מעגלי תמיכה חברתיים. כל חברות הקבוצה נאלצו לעזוב את בתיהן בגיל צעיר בשל נסיבות אישיות ומשפחתיות קשות – עוני קיצוני; התעללות מינית על ידי קרוב משפחה או מכר; נישואי כפייה בגיל צעיר; רדיפה פוליטית ודתית; ועוד. הקשר שלהן עם משפחות המוצא רופף עד בלתי קיים, אם משום שבני משפחותיהן התפזרו לכל עבר, או בשל העובדה שחלקן טרם החזירו את כספי הכופר ששולמו עבורן.

22. יתרה מכך, כקורבנות סחר בבני אדם והתעללות מינית, הן צפויות להדרה חברתית חמורה במולדתן, בשל התפיסות החברתיות השוררות באתיופיה בנוגע לנשים שנפלו קורבן לאלומות מינית; ובתנאים אלה גם הישגי השיקום שעברו עד כה בארץ – יימחקו, והן ישובו לחיות בשולי החברה, בעוני קשה ובבידוד.

23. ממחקר מקיף שנערך בנושא מצבן של שורדות סחר בבני אדם החוזרות לאתיופיה, שנערך בשנת 2017 על ידי ארגון SIHA - The Strategic Initiative for women in the Horn of Africa, עולה שורת מכשולים משמעותיים לנשים במצב זה, המבקשות להתאקלם מחדש בחברה האתיופית. בין קשיים אלה ניתן למנות דחייה משפחתית, בעיקר עבור אלו המצויות בחובות כספיים (בדומה לנשות הקבוצה שלפנינו, שרבות מהן טרם הצליחו להחזיר את דמי הכופר ששולמו עבור פדיתן ממחנות העינויים בסיני), ולחץ כבד לשלם את החוב בכל אמצעי אפשרי. קושי נוסף מציבה הסטיגמה החברתית הקשה, במיוחד עבור נשים השבות לאתיופיה עם ילדים שהרו בזמן ששהו מחוץ למדינה, וכן אלו השבות במצב בריאותי ונפשי ירוד (שוב, בדומה למצבן של נשות הקבוצה שלפנינו):

“Many see maintaining their employment, however problematic, as the only means of repaying the debt. In the event that the debt is not repaid, they fear both recrimination from their families and the economic damage caused by the lost investment.

In cases where families have borrowed and invested a lot of money, the migrants might be forced by their relatives to repay the debt... Previous research has indicated that many community members feel migrant domestic workers have an obligation to send remittances, even if doing so involves subjecting themselves to physical and sexual exploitation. (עמ' 32)

According to information obtained from the two shelters, many families of returnees are happy to find their family member safe, regardless of the new economic burden brought by debt. **Some, however, refuse to welcome the returnees home: “A father of one girl came to the shelter and asked if she had brought money with her. When he learned that she came empty-handed, he refused to accept her and left the shelter without her.”** (עמ' 33)

In the two shelters, returnees claim that they don't remember the addresses of their families or any of their relatives. Although memory loss can sometimes be a symptom of trauma, in some cases it is clear that the returnees wish to avoid reunification with their families. Some may hope to return abroad or to make

money in Addis Ababa. One returnee described her fear as follows: **What would people say when I return empty-handed? What would people say when they see I didn't change the clothes I wore when I migrated? What would people say when they see I am not healthy? What would people say seeing me pregnant?"**¹

24. על השלכותיה הקשות של הסטיגמה החברתית עבור נשים החוזרות לאתיופיה, עומד מחקר נוסף, שעסק במצבן החברתי של נשים שנסחרו לזנות במדינות המפרץ :

"Coming back to a highly judgmental and scrutinizing "home" for Lakech and other migrant workers therefore becomes a burden rather than liberation. **Lakech never told anyone about the life she led after she ran away. She was hoping returning home would provide relief, although she now lives in fear. "Whenever I am outside of my house, I fear someone from that life will expose me,"** she responded when I asked her about her communal experiences. The troubling thing is it has been ten years since Lakech returned to her community. **Consequently, the support system from family, friends and the broader community that migrant returnees conceive of prior to coming back is often non-existent** and therefore does not guarantee successful rehabilitation or effective reintegration into society"².

25. רביעית, להיעדר העורף המשפחתי במדינת המוצא ולהדרה החברתית הצפויה להן, השלכה נוספת וייחודית עבור חברות הקבוצה, לו תחזרנה לאתיופיה – החשש המבוסס כי תיפולנה קורבן בשנית לעבירות סחר בבני אדם, בהיעדר כל יכולת לשרוד באופן עצמאי ללא תמיכה סוציאלית וחברתית. טעם זה איננו רק נימוק הומניטרי לפני משורת הדין, אלא נובע מחובותיה של המדינה - הן בהתאם לעיקרון אי ההחזרה, והן כצד לפרוטוקול למניעה, לדיכוי ולהענשה על סחר בבני אדם, בעיקר נשים וילדים, המשלים את אמנת האומות המאוחדות נגד פשע מאורגן חוצה גבולות, 15.11.2000 (כ"א 56) (להלן "פרוטוקול פלרמו" או "הפרוטוקול")³.

26. בסיס לטענה כי השבת חברות הקבוצה למולדתן יציב אותן בסיכון מוגבר לקורבנות חוזרות, מצוי בהנחיות נציבות האו"ם לפליטים משנת 2006 הקובעות קווים מנחים לתחולת סעיף 1(A)(2) לאמנת הפליטים על קרבנות סחר ואנשים המצויים בסיכון לסחר בבני אדם (UNHCR Guidelines - The application of Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or 1967 Protocol relating to the Status of Refugees to victims of trafficking and (persons at risk of being trafficked) (להלן "ההנחיות הנציבות" או "ההנחיות")⁴. על פי ההנחיות, נידוי, בידוד והיעדר רשתות תמיכה עשויות להחריף את הסכנה של מי שנסחר בעבר, ליפול שוב

¹ CAUGHT BETWEEN POVERTY AND TRAUMA Addressing the human rights of trafficked domestic workers from Ethiopia, Strategic Initiative for Women in the Horn of Africa (SIHA) Network. January 2017 [<https://sihanet.org/wp-content/uploads/2019/09/Caught-Between-Poverty-and-Trauma.pdf>] בעמ' 34.

² Ketema, N. (2014). Female Ethiopian migrant domestic workers: An analysis of migration, return-migration and reintegration experiences (Master's Thesis). University of Oregon [<https://core.ac.uk/download/pdf/36692716.pdf>] בעמ' 89.

³ הפרוטוקול זמין לצפייה בקישור: <https://www.justice.gov.il/En/Units/Trafficking/MainDocs/palermoprotocol.pdf>
⁴ הנחיות הנציבות זמינות לצפייה בקישור: <https://www.unhcr.org/publications/legal/443b627b2/guidelines-international-protection-7-application-article-1a2-1951-convention.html>

קרבתן לסחר בבני אדם; ההנחיות מזכירות את הסיכון המיוחד לנשים, בפרט נשים מקבוצות חברתיות מסוימות, כגון נשים בודדות ואימהות יחידניות, שבשל פגיעותן הופכות ליעד לסוחרים ונמצאות בסיכון מוגבר לקורבנות חוזרת.

27. מחקרה של Ketema שצוטט לעיל ממחיש כיצד בהקשר הייחודי של אתיופיה, הסטיגמה החברתית משפיעה על יכולתן של נשים שנסחרו לזנות השבות לארצן להשתלב מחדש בשוק העבודה ולפרנס את עצמן ואת ילדיהן, עד כדי דחיקתן לניצול ופגיעה מחודשת:

“Gossip in the community that leads to stigmatization has a tremendously negative impact on the women’s success in reintegrating into her community. Return migrant workers in such cases prefer to stay home to avoid community gossip. With limited opportunity for economic integration or movement to another place, the women are usually trapped by indecision [...] **Community members push the women’s resistance with verbal abuse and stigmatization that, in most instances, pushes the women back to exploitative labor migration**”.⁵

סיכום

28. בפניה זו הבאנו את עניינן של 27 נשים צעירות אך למודות סבל, אשר נושאות בגופן ובנפשן את צלקות השבי והעינויים שספגו בעודן נערות צעירות. הן הגיעו לישראל לפני כמעט עשור, שלא מבחירתן, לאחר שנחטפו, נסחרו, הוכו, הורעבו ונאנסו; אך בזכות הסיוע שהושיטה להם מדינת ישראל, ובזכות שותפות הגורל ביניהן - הצליחו לשקם מעט את חייהן, ולהביט לעתיד. קריעתן מישראל כיום והחזרתן לאתיופיה תסיג לאחור את כל הישגי השיקום, תדחק אותן שוב לשולי החברה, ותציב אותן בסיכון ממשי ליפול קורבן שוב לסוחר אדם; ואילו השארתן בישראל תהיה בגדר הצלתן ממש.

29. בשל נסיבותיו הייחודיות והחריגות של מקרה קשה זה, אנו מבקשות מכבוד השר להסדיר את מעמדן של 27 הפונות שפרטיהן יובאו להלן, וזאת כמחווה הומניטרית מיוחדת וחד פעמית.

30. נשמח לעמוד לרשותך בהעברת כל מידע ומסמך נוסף שיש בו צורך לשם בחינת הפניה.

⁵ Ketema, לעיל ה”ש 2, בעמ’ 85; וראו גם –

Abrham Moges (2014). An assessment on reintegration of Ethiopian female trafficked returnees from Saudi Arabia to Ethiopian society. Unpublished Master’s thesis. School of social work, Addis Ababa University

[<http://213.55.95.56/bitstream/handle/123456789/1190/Abraham%20Moges.pdf?sequence=1&isAllowed=y>];

Abrham, Dejen (2017) Socio-Demographic Variables and Acculturation Experience as Correlates of Social Adjustment among Ethiopian Migrant Returnees from the Kingdom of Saudi Arabia: The Case of Returnees in Kobo Woreda, North East Ethiopia

[<http://213.55.95.56/bitstream/handle/123456789/16882/Dejen%20Abrham.pdf?sequence=1&isAllowed=y>]

בכבוד רב,

עו"ד טל שטיינר

מנהלת המחלקה המשפטית

ד"ר איילת עוז, עו"ד

מנכ"לית

מכותבים :

פרופ' שלמה מור יוסף, מנכ"ל משרד הפנים
מר יוסי אדלשטיין, ראש מינהל אכיפה וזרים
עו"ד דינה זילבר, המשנה ליועמ"ש (מינהלי – ציבורי)
עו"ד הילה טנא – גלעד, הממונה על תחום זכויות אדם, משרד המשפטים
עו"ד דינה דומיניץ, הממונה על המאבק בסחר בבני אדם, משרד המשפטים
עו"ד סיגלית זוהר, הממונה על תחום סחר בבני אדם בסיוע המשפטי
עו"ס מירי ברברו-אלקיים, מנהלת מסיל"ה, עיריית תל אביב
מר דמטו דסאלנייה, נציג נציבות האו"ם לפליטים בישראל

נספחים :

טבלה מסכמת של פרטי חברות הקבוצה המיוצגות על ידי המוקד לפליטים ולמהגרים – א';
דוחות סוציאליים בדבר חברות הקבוצה מאת עו"ס במרכז היום לשורדי סחר בבני אדם – ב/1-27;
פרוטוקול דיון מיום 15.2.2012 בבית הדין לביקורת משמורת במתקן סהרונים למוחזקת פטאו אברהם – ג';
פסק דין מיום 6.3.2013 בעמ"נ 22981-02-13 פלונית נ' משרד הפנים – ד';
חוות דעתו של ד"ר ד"ר פיטר פנטפוחל – ה';
חוות דעתו של ד"ר ד"ר דוד סנש – ו';
יפויי כוח מאת חברות הקבוצה – ז/1-27.